

Между Българскы-тъ селенія Габрово възима честь-тъ да замисли и да приведе въ дѣйствиѣ прѣкраснѣ-тъ мысль, възстановленіе-то на Българско-то народно образованіе. Тая мысль принадлежи на тѣхный-тъ съотечественникъ, незабравенный-тъ за тѣхъ и въобще за Българи-тъ, Василя Е. Априлова, който най-първо прѣдприѣ учрежденіе-то на едно редовно училище въ Габрово за Българскый-тъ языкъ, и за което ето какъ говори самъ той.

“Когато бѣхъ въ Цариградъ въ 1831 год. и ся увѣрихъ въ самомъ дѣлѣ въ прѣобразованіе-то на Турско-то Правителство и въ здраво-то му основаніе, азъ не веднѣжъ изявихъ желаніе да ся учреди правильно училище, по примѣръ-тъ на европейскы-тъ, въ моѣ-тъ родинѣ село Габрово, и да наченѣтъ въ него отъ методъ-тъ на взаимно-то обученіе. Но да ся учредятъ обществены заведенія не е работѣ на частно лице, което нѣма способы да поддържа таквозь едно дѣло. Мои-тъ старанія ся обрнѣхъ къмъ това за да изискамъ срѣдство у други, толкозь пакъ склонны къмъ добро-то, хора. Но то не бѣше тѣй лесно.

Слѣдъ като ся върнѣхъ отъ Цариградъ азъ приканихъ мой-тъ

званіе-то *Науеница*. Писмо не ся ни прѣдаваше, освѣнѣ що всякой ученикъ за себе си подражаваше почеркъ-тъ на печатны-тъ книги или рѣкописъ-тъ на учителя си. Аритметика, освѣнѣ численно-то значеніе на буквы-тъ друго нищо нето учахъ нито употрѣбяхъ.

Число-то на ученицы-тъ въ единъ градъ или село можеше да ся опрѣдѣли по срѣднѣмъ мѣрѣ отъ 5 до 10 на 100-110 кѣщи. Защото, освѣнѣ скудость-тъ и скѣпость-тъ на учебны-тъ книги, всякой баща бѣше задѣженъ за изученіе-то на дѣте-то си да плаща отъ себе си на учителя мѣсячнѣ платѣ 1 гр. или 2 и 2 1/2, а още и да го хранятъ наредѣ; и по това само по-имотны-тъ хора едва можахъ да учатъ дѣца-та си, а сиромашкы-тъ дѣца оставахъ съвършенно лишены и отъ това скудно образованіе.

Такъвзи бѣше курсъ-тъ на ученіе-то, и таквозь бѣ състояніе-то на тогашни-тъ Българскы училища на всякъдѣ по Българіѣ, не бѣ же по-друго ни въ Габрово.